

Büyük Mücadele Serisi

09 John Wycliffe: Reform'un Sabah Yıldızı

Batı'da, Protestan Devrimi veya Protestan Reformu, o kadar büyük bir olaydır ki, Protestan kelimesini söylemeye gerek yoktur. Konu içerisinde, yalnızca Reformasyon dersiniz, insanlar genelde Protestan Reformu'ndan bahsettiğinizi anlayacaklar. Protestan Reformu neydi? Bizim için ne önemi var?

Orta çağda Avrupa'da, Katolik Kilisesi hakimdi. Kilise, mütevazı başlangıcında Roma İmparatorluğu'nun başkentinde, putperestliğin zulmünün altında sadık kalan bir imanlı topluluktu. Ancak gördüğümüz gibi zamanla putperestliğe taviz vererek kutsal ve alçakgönüllü niteliklerini kaybetti. Kilise içinde batıl inançlar çoğaldıkça günah da çoğaldı. Kutsal Kitap arka plana atıldı. Kilise, öğretilerini ve otoritesini kabul etmeyenlere zulmetti. Putperestlik altında zulüm görmüş olan kilise, zulmeden oldu. Daha önce sorduğumuz gibi: tüm katolikler böyle miydi? Kesinlikle hayır. Kilisenin durumu vahim olduğu halde, kilise içinde Tanrı'yı sevenler vardı. Bu iyi niyetli insanlar, kilisenin yanlışlıklarını değiştirmeye çalışıp reform yapmak istediler. Onlardan biri: Reformun sabah yıldızı denilen John Wycliffe'ti.

Protestan kelimesi, protesto kelimesinden geliyor. John Wycliffe gibi reform yapmak isteyenler, ayrı bir kilise kurmak istemediler. Katolik Kilisesi'ni sevdiler ve onu yıkmak istemediler. Ancak reformları yapmaya çalıştıkları zaman, papalık tarafından büyük tepki gösterildi. Papalık, hükümetlerin ve insanların üzerindeki yetkisini savundu. Reform yapmak isteyenler, Kutsal Yazıları inceledikçe Kutsal Kitap'ın kiliseye böyle bir yetki verdiğini görmediler. Reformcular, Katolik Kilisesi'nin hükümetlerin ve insanların vicdanlarının üzerine yetki sahibi olmasını protesto ettiler. Böylece Protestan kelimesi, örgütlü bir kiliseye işaret etmez. Protestan kelimesi bir katagoriye işaret eder: Katolik Kilisesi'nin hükümetlerin ve insanların üzerine iddia ettiği yetkisini reddedenlere.

Avrupa'da 14. yüzyıla kadar sadece Valdensler Kutsal Kitap'a kendi dillerinde sahipti. Kutsal Yazılar sadece kadim dillerde bulunuyordu. Alimler hariç insanlar Kutsal Kitap'ı kendileri için okuyamazdı. Bu durum, halkı gerçekleri öğrenmeleri için kilise liderlerine bağlı bıraktı. Ancak John Wycliffe'in ortaya çıkmasıyla bu durum değişmek üzereydi.

John Wycliffe İngiltere'de aşağı yukarı 1330'de doğdu. Yorkshire'nin North Riding bölgesinde Hipswell köyünde Wycliffe'in ailesi büyüktü. Ne zaman Oxford Üniversitesi'ne geldiği bilinmese de, en azından 1346'te oradaydı. Galiba Oxford Sistemi'nde bağlı Balliol Üniversitesi'nde başladı, sonra Oxford'un Merton Üniversitesi'nde de okudu. 1349-1353 arasında Veba salgını yüzünden eğitim genelde zordu. Sosyal bilimlerde skolastik felsefe, kilise kanunları ve medeni hukuk okuyan Wycliffe, sağlam bir alim olarak dikkat çekti. 1360 yılından önce Wycliffe Balliol'un rektörü oldu.

Wycliffe, Kutsal Yazıları incelemeye başladı ve içinde, ne kilise öğretilerinin ne de felsefenin sağlayamayacağı bir iç huzurunu buldu. Kutsal Kitap'ta gösterilen kurtuluş planında, insanlar için tek avukat buldu: İsa Mesih. Kendisini İsa'nın hizmetine verdi ve keşfettiği gerçekleri ilan etmeye karar verdi.

1369 yılında ilahiyat diplomasını, 1372 doktorasını tamamladı.

Wycliffe, başlangıçta, verdiği kararın kendisini Roma'a karşı getireceğini anlamadı. Ancak ı ışık ve karanlık nasıl bağdaşmazlarsa gerçek ortaya konulunca yanlışlık daha net belirir. Wycliffe, Kutsal Kitap'ı inceledikçe Katolik Kilisesi'nin Kutsal Kitap yerine insanî gelenekleri koyduğunu daha da iyi gördü. Rahiplere Kutsal Yazıları uzaklaştırdıklarını açıkça suçladı ve tekrar Kutsal Kitap'ı hak ettiği yere yani kilisede yetkili konuma koymalarını ısrarla talep etti. Wycliffe, iyi bir vaizdi ve takvası öğretilerine destek oldu. Çok kişi, kilisenin öğretilerinden rahatsız olup Wycliffe'in ileri sürdüğü gerçekleri kucaklamaya başladı.

O zamanlarda ruhban sınıfı, nüfusun 50'de 1 kişiydi. Ancak İngiltere'nin toprağın 3'te biri kilisenin elindeydi. Wycliffe, kralın din görevlisi olarak çalışırken papanın İngiltere'nin kralından vergi almasına karşı çıktı. Wycliffe, papanın dünyevi hükümdarların üzerine iddia ettiği yetkisinin Kutsal Yazılar ve mantığa aykırı olduğunu beyan etti. Kral ve İngiltere'nin ileri gelenleri, kiliseye vergi ödemeyi ve papanın dini olmayan alanlardaki yetkisini reddettiler. Böylece İngiltere'de papalığın üstünlüğüne büyük darbe vurulmuş oldu.

1374 yılında, Wycliffe İngiltere Hükümenti'nin Bruges'e gönderdiği heyetteydi. İki sene boyunca papa 11. Gergory'nın temsilcileriyle kral ve papa arasındaki bir sürü tartışmalar üzerinde görüştü. Orada Wycliffe, papalığın içyüzünü daha belirgin bir şekilde gördü. İngiltere'ye döndüğü zaman Wycliffe broşürler ve daha uzun yazılarla rahiplerin dünyevi otoritesine, papalığın ruhban sınıfından vergi almasına, endüljanslara ve dinsel görevleri satın almasına karşı geldi. Kilisenin bütün mülklerini satması ve ruhban sınıfının mütevazı bir hayat tarzında kalması gerektiğini ileri sürdü.

Wycliffe, papanın, bir kişiyi kiliseden aforoz yetkisinin, sıradan bir rahibinkinden büyük olmadığını ve bir kimsenin, Allah'ın mahkûmiyetini üzerine almadan, kiliseden aforoz edilemeyeceğini öğretti. Bu kavram, papanın insanların üzerine kontrolünü baltalıyordu. Çünkü o zaman şöyle bir mantık vardı: Kilise sizi aforoz ederse kurtuluş ihtimaliniz sıfır olurdu. Yani cennetin ve cehennemın anahtarları kilisenin elindeydi. Bu fikir insanların üzerindeki en yüksek yetkiyi, papa ve rahiplerin ellerine bırakıyordu. Cehennemden korkan halk, papa ne söylerse onu yapıyordu. Wycliffe'in ileri sürdüğü ilkenin kabul edildiği yerlerde, halk papalığın tehditlerinden özgür kılındı. Bu yüzden din ve devlet konusunda devrim kelimesi bir abartma olmuyordu.

Peki Kutsal Yazılar, Hristiyanlara, Hristiyanlığın yayılması için Hristiyan din devletleri kurmalarını emretmiyor mu? Kesinlikle hayır.

Yuhanna 18:36 İsa, “Benim krallığım bu dünyadan değildir” diye karşılık verdi. “Krallığım bu dünyadan olsaydı, yandaşlarım, Yahudi yetkililere teslim edilmemem için savaşlardı. Oysa benim krallığım buradan değildir.”

Markos 12:17 İsa da, “Sezar'ın hakkını Sezar'a, Tanrı'nın hakkını Tanrı'ya verin” dedi.

Romalılar 13:1 Herkes, baştaki yönetime bağlı olsun. Çünkü Tanrı'dan olmayan yönetim yoktur. Var olanlar Tanrı tarafından kurulmuştur.

Romalılar 13:6 Vergi ödemenizin nedeni de budur. Çünkü yöneticiler Tanrı'nın bu amaç için gayretle çalışan hizmetkârlarıdır.

İncil'in hiçbir yerinde Hristiyanlara devlet, savaş, zorlama ve politika aracılığıyla Hristiyanlığı genişletmeleri emredilmiyor. Hiç.

Papalık bunlar karşısında sessiz kalmadı. Wycliffe, 19 Şubat 1377'de Londra piskoposunun önüne çağrıldı. Ancak, Wycliffe yandaşları binaya girerek bunu protesto ettiler ve hakimler devam etmekten korktular. Wycliffe serbest bırakıldı. 22 Mayıs 1377 Papa 11. Gregory, Wycliffe'in 18 tezinin yanlış ve devlet ve kilise için tehlikeli olduğunu söyleyen bir ferman gönderdi. Wycliffe'in tutuklanması ve idam edilmesi kesin görülüyordu. Ancak papa öldü ve yerine iki rakip papa ortaya çıktı. Her papa birbirini aforoz etti ve yandaşları kendi papalarını yüceltmek için şiddete bile başvurdular. Bu olaylar Wycliffe'e iki yönden faydalı oldu: papalığın içyüzü herkese göründü de Wycliffe'in üzerindeki baskı azaldı. Daha da yazdı, daha da vaaz etti.

Wycliffe'in sağlığı iyi değildi. Buna rağmen hayatının en önemli işlerinden birine başladı: Kutsal Yazıları İngilizce'ye çevirmek. Yıllarca çalıştıktan sonra bu büyük iş tamamlandı. Bu, İngiltere ve Hristiyanlık alemi için yeni bir çağdı. O günlerde matbaacılık henüz ortada yoktu, daha icat edilmemişti. Kutsal Yazılar'ı el ile kopyalamak ve dağıtmak zor, yavaş ve pahalı bir işti. Talepler o kadar yüksekti ki karşılanamıyordu. Kutsal Kitap ve Wycliffe'in yazılarıyla beraber Protestanizm'in iki temel ilkesi İngilizlerin yarısı tarafından kabul edildi: iman yoluyla kurtuluş ve Kutsal Kitap'ın tek inanç ve pratik kıstas olduğu.

Papalık çok mutsuzdu. Piskopos heyetinde, Wycliffe'in yazıları sapkın ilan edildi. Wycliffe'i destekleyen kral vefat etmişti ve yerinde genç bir kral tahtta oturuyordu. Kral 2. Richard, papa yanlısı oldu ve kral fermanı, Wycliffe'in öğretilerini kabul eden herkesi hapse mahkûm etti. Wycliffe parlamentoyu temyiz etti ve meclisin önünde konuşması o kadar etkiliydi ki, kralın fermanı kaldırıldı. Wycliffe tekrar serbest bırakıldı.

Wycliffe, sonra en yüksek din mahkemesine çağrıldı. Papa yanlıları burada yaşlı ve hasta Wycliffe'in ölüm cezasından korkarak öğretilerini inkar edip terk edeceğini zannettiler. Ancak Wycliffe cesur ve belagatli bir şekilde gerçeği savundu. Sonunda “Siz kiminle çekiştiğinizi sanıyorsunuz?” dedi, “bir ayağı çukurda yaşlı bir adamla mı? Hayır! Hakikatle – Sizden daha güçlü ve sizi alt edecek olan hakikatle.” (Wylie, 2. kitap, 13. bölüm.) Söyledikten sonra herkes şaşakaldı. Wycliffe odadan ayrıldı ve hiç kimse onu durdurmaya cüret edemedi.

Wycliffe, 28 Aralık 1384 de, 84 yaşında, Rabbin Sofrası'nı verirken felç oldu, kısa zaman sonra da vefat etti.

Wycliffe'in öğretileri sadece İngiltere'de değil, başka ülkelere de yayıldı. Gerçeğe çok ihtida oldu. Wycliffe öldükten sonra başladığı reform devam etti. İngiltere'nin kralları müjdeye karşı çıktılar ve sayısız imanlı şehit oldu. İmanlılar yasaklandılar ve işkence gördüler. Kaçıp gizli yerlerde imanlarını sürdürdüler. Bir sürü insan, ölümden korkarak imanlarını inkar ettiler. Bazıları ise, İsa'ya ölüme kadar sadık kaldılar.

Papa yanlıları Wycliffe'den o kadar nefret ettiler ki, vefat ettikten 40 sene sonra Wycliffe'in kemiklerini mezarından çıkarıp yaktılar. Küllerini yakındaki çaya attılar. Böylece Şeytan ve insanlar hakikate olan hüsümetlerini gösterdiler. Ancak aynı mantık bugün de mevcuttur. Gerçek yetkinin, kilise liderliği değil, yazılı sözüyle konuşan Allah olduğunu ilan eden herkes baskı görecektir. Kutsal Yazıların tek yorumcusunun Kutsal Ruh olduğunu ilan eden herkese zulmedilecek. Wycliffe, insanların zihinlerini, papadan Tanrı'nın sözüne çevirdi. Kutsal Yazıları halk dilinde sundu. Protestan Devrimi'nin temeli atıldı ve sağlam atıldı. Wycliffe, Reformun sabah yıldızı oldu.